

Kodin ja liikkumisen apuvälineet, lainaus ja huolto

Ikääntyvien kaatumisten ehkäisyn
sekä terveyden ja toimintakyvyn
tukemisen IKINÄ Moduuli II –
koulutuspäivä 17.2.2026

Apuvälinepalvelut Päijät-Hämeessä

Apuvälineasiantuntija Iina Salokannel

**”Oikein valittu apuväline edistää
asiakkaan kuntoutumista, tukee, ylläpitää
tai parantaa toimintakykyä
jokapäiväisissä toiminnoissa taikka
ehkäisee toimintakyvyn heikentymistä.”**

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden
luovutusperusteet, 2023

Apuvälinepalvelut palveluverkko 2025

= PHKS Apuvälinekeskus

- Lasten ja aikuisten erikoisapuvälineet
- Vaativat apuvälineratkaisut: sähköiset liikkumisen apuvälineet, seisomatelineet, polkupyörät, ympäristöhallinta, kommunikoinnin apuvälineet
- Esh:n lähetekäytäntö
- Huoltopalvelu
- Keskussairaalan osastoilta kotiutuvien perusapuvälineet kaikkiin kuntiin (sairaalapalveluiden terapeutit luovuttavat)
- Erikoisalojen apuvälineet
- Näön ja kuulon apuvälineet (kuntoutusohjaajat)

= Lahden apuvälinekeskus

- Maakunnallinen varastonhallinta: keskitetty apuvälinetilausten ja toimitusten hallinta
- Lähetettä ei tarvita
- Liikkumisen ja hygienian perusapuvälineet, sängyt, painehaavapatjat
- Huoltopalvelu
- Kaikki pth palvelupisteet kaikkien kuntien asukkaille (pl Sysmä).
- Pienimuotoiset asunnonmuutostyöt sairaalasta kotiutujille

Alueellinen apuvälinekeskus:
Yhteiset luovutusperusteet, budjetti, varastot ja tietojärjestelmä, hankinta, huolto ja ulkoistettu kuljetukset

★ Asikkala, Heinola, Iitti, Orimattila

apuvälinekeskuksen palvelupisteet

- Heinolan ja Orimattilan osastoilta kotiutuvien perusapuvälineet kaikkiin kuntiin

Jalmary: apuvälinekeskus toimittaa apuvälineet kotiutujille, sairaalapalveluiden terapeutit luovuttavat

★ = sote-keskus, ei osastoa, avokuntoutuksen palvelut

- Apuvälinepalvelu terapia vastaanoton kautta (satelliittivarasto)
- Avovastaanotoilta kyynäsaavat, nilkkaortoosit

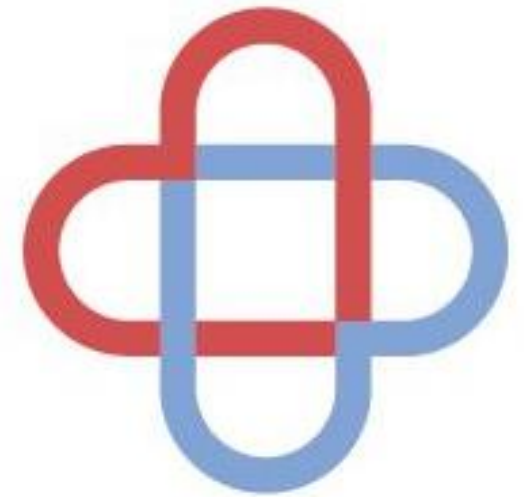
★ = sote-keskus&osasto (ulkoistettu) Hyvinvointialue tuottaa apuvälinepalvelut kuten kuljetukset, hankinnat, huollot yms. Ulkoistettu palveluntuottaja tuottaa sovitus- ja lainauspalvelun

Paljon ta-vaihtajia (Itä-Uusimaa hva)

Pienapuvälineet ja mahdolliset valmisortoosit terapiavastaanoton kautta!!! Mahdollisesti myös PHKS:ssa.

Pth apuvälinekeskukset ja terveysasemat tarjoavat apuvälineasiantuntijan palveluja ja tavallisimpia liikkumisen, hygienian ja päivittäisten toimintojen apuvälineitä.

Terveystenhuollon ammattilainen tai kuntoutuksen asiantuntija valitsee sopivan apuvälineen yhdessä käyttäjän ja hänen läheistensä kanssa. Asiakkaan toimintakyvyn lisäksi huomioidaan elämäntilanne ja elinympäristö.

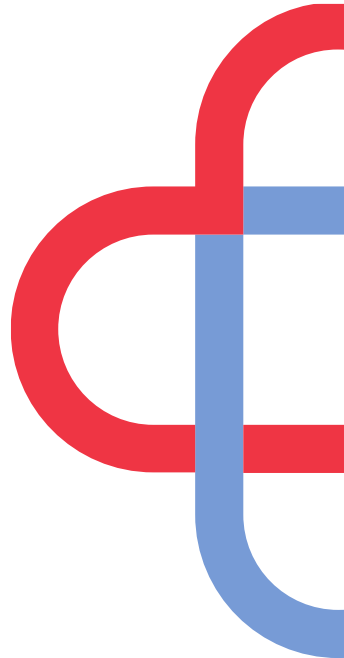

Alueellinen apuvälinekeskus

- Vastaa apuvälinepalveluiden järjestämisestä sekä esh:ssa että pth:ssa Päijät-soten alueella
- Pth:n toimipisteet vastaavat muista apuvälineistä paitsi lasten apuvälineistä, sähköisistä liikkumisen apuvälineistä ja ALS-potilaiden apuvälineistä -> esh:n apuvälinekeskus
- Apuvälineitä lainataan maksutta kotona tai kotia vastaavassa hoitopaikassa asuvalle asiakkaalle
- Pth apuvälinekeskuksissa voi asioida ilman lähetettä
- Esh:n apuvälinepalveluihin tarvitsee lääkärin lähetteen ensimmäisellä kerralla
- Apuvälinetarpeen arvio perustuu aina asiakkaan yksilölliseen toimintakykyyn ja tarpeeseen ja se voidaan tarvittaessa tehdä asiakkaan kotona tai muussa elinympäristössä
- Kotikäynnillä toivotaan paikalla olevan tarvittaessa omainen, avustaja tai joku muu asiakkaan toimintakyvystä selvillä oleva henkilö

Perusterveydenhuollon apuvälinekeskukset

- Perusterveydenhuollon apuvälinekeskukset sijaitsevat Lahden sote-keskuksessa, keskussairaalassa (Hollola), Asikkalassa, Orimattilassa ja Heinolassa
- Iitissä, Hartolassa ja Padasjoella on pieni perusvarasto, joiden toiminnasta vastaa avopuolen fysioterapeutti
- **Apuvälinehuolto** palvelee Lahden sote-keskuksessa lainaamon ollessa auki. Muissa toimipisteissä ajanvarauksella.

Esimerkkejä perusterveydenhuollon kautta lainattavista apuvälineistä

- peruspyörätuoli
- aktiivipyörätuoli
- kyynärsauvat
- wc-korottaja
- sähkösäätöinen sänky
- nostolaite

Erikoissairaanhoidon apuvälineitä

- sähkömopo
- kelauksenkeventäjä
- kolmipyörä
- motomed-polkulaite
- lasten apuvälineet

Apuvälineasiantuntija

- arvioi asiakkaan apuvälinetarpeen*
- sovittaa/säätää apuvälineen
- opastaa välineen käytön sekä huolto- ja palautuskäytännöt
- tekee lainaussopimuksen (määräaika/toistaiseksi)

(*palvelupisteellä vuoronumerolla, ajanvarauksella apuvälinekeskuksessa tai kotikäyntinä)

Lisäksi

- soittaa puhelinpalvelussa
- tekee maksusitoumuksia
- laatii työmääräyksiä ja huoltolähetteitä
- tekee varastotyötä (apuvälineiden palautukset, pesuun laitto, kasaaminen, hyllytys ym.)
- tekee varaston täydennystilauksia
- osallistuu apuvälineiden kilpailutuksiin

Asiakasmaksut

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet, niiden tarpeen arviointi, sovitus, käytön opetus sekä huolto ovat käyttäjälleen maksuttomia palveluita.

Huolto ja korjaus

Apuvälineen käyttäjä vastaa niiden puhdistuksesta ja perusylläpidosta saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Apuvälineen luovuttanut taho huolehtii varsinaisista korjaus- ja huoltotoimenpiteistä, jotka ovat myös asiakkaalle maksuttomia.

Säännöllinen huolto ylläpitää apuvälineen käyttökuntoa ja turvallisuutta.

Apuvälinekeskus ei korvaa apuvälineitä, korjauksia tai huoltoja, jotka käyttäjä on itse tilannut ulkopuoliselta taholta.

Kuljetukset

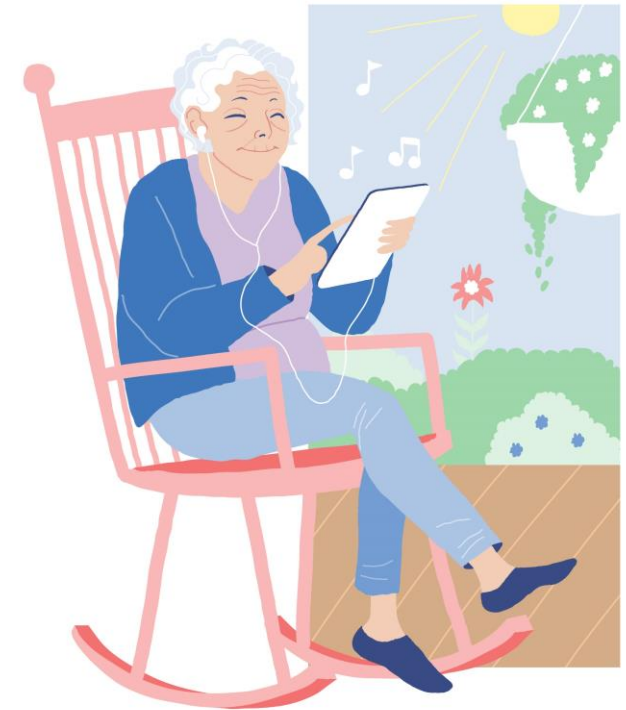
Apuvälineen kuljettaminen ja muuttokuljetukset ovat aina käyttäjän tai hänen lähipiirinsä vastuulla. Apuvälinekeskus vastaa kooltaan suurien tai painavien apuvälineiden kuljettamisesta.

Apuvälineen korvausmaksu

Apuvälineen huolimattomasta tai ohjeiden vastaisesta käytöstä johtuvan rikkoutumisen aiheuttamat kulut voidaan periä asiakkaalta vahingonkorvauslain perusteella. Koskee myös palauttamatta jätettyjä apuvälineitä.

Hankintahinnaltaan alle 500€:n apuvälineistä ei peritä tätä maksua.

Apuvälinepalveluiden keskitetty ajanvaraus ja neuvonta:

Puhelin: 044 482 3215

(Valinta 1: avokuntoutus, valinta 2: apuvälinekeskus)

Takaisinsoittopalvelu ma-to 07:30–14:00 pe 07:30–12:00

Ajanvarauksen peruminen tekstiviestillä:

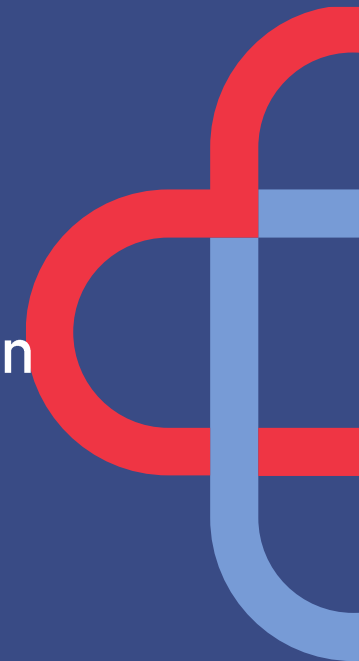
045 7395 9178 (Viimeistään 24 h ennen vastaanottoa)

Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet

- Apuvälineiden luovutusperusteet –opas on päivitetty keväällä 2023
- Apuvälineen luovutuksen perusteena on aina yksilöllinen toimintakyky ja tarvearviointi, oppaassa huomioitava yleisosa sekä luokituskohtaiset perusteet
- Arvioinnin perusteella tehdään apuvälineratkaisu (luovutetaan/ei luovuteta)
- Periaatteessa minkään CE-merkityn apuvälineen luovuttaminen ei ole yksilöllisen tarpeen perusteella poissuljettu (perusteltua mikäli ei luovuteta lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä)

Apuvälineen käytön seuranta

- Apuvälineen käyttäjälle ja hänen lähipiirilleen opastetaan apuvälineen käyttö silloin, kun apuväline lainataan. Vastuu käytönseurannasta kuuluu heille kaikille.
- Seuranta on tärkeää:
 - 1) mikäli apuvälineen käyttö ei heti onnistu ja asiakas tarvitsee lisäohjausta apuvälineen käyttämiseksi
 - 2) toimintakyky muuttuu eikä apuväline enää vastaa tarpeita
 - 3) apuvälineen käyttäjän olosuhteet muuttuvat eikä apuväline enää sovellu käytettäväksi uudessa ympäristössä
 - 4) apuvälineen käyttökunnon ja puhtauden ylläpysymiseksi.

Tarkista nämä kohdat säännöllisesti

1. Jarrujen pitävyys
2. Muista katsoa ennen käyttöönottoa, että takana oleva kaatumaste on paikoillaan
3. Renkaiden ilmanpaine ja kulutuspinna

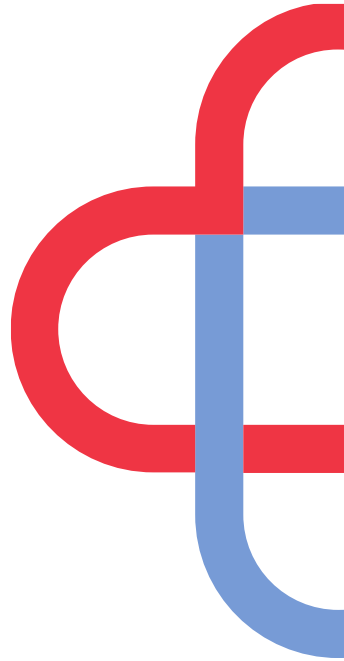
Tarkista nämä kohdat säännöllisesti

1. Rollaattorin jarrujen toimivuus
2. Onko renkaissa halkeamia tai kuuluuko renkaista ääntä työntäessä
3. Pysyvätkö työntökahvat kiinni

Pienimuotoiset asunnonmuutostyöt apuvälinekeskuksesta

- Pääsääntöisesti pyritään siihen, että asiakkaat itse hoitaisivat em. muutostyöt.
- Osastolta kotiutuville
- Pienimuotoiset ja kiireelliset, sisätiloihin ja pääsääntöisesti yhteen tasoon (kahvat, luiskat wc/kylpyhuoneeseen, eteiseen ja makuuhuoneeseen)
- Tavoitteena tukea asiakkaan selviytymistä kotona yksilöllisen kokonaisarvion mukaan
- Sairaalan vuodeosaston tai kotihoidon fysioterapeutti tai toimintaterapeutti tekee yksilöllisen arvion ja suosituksen muutostöihin

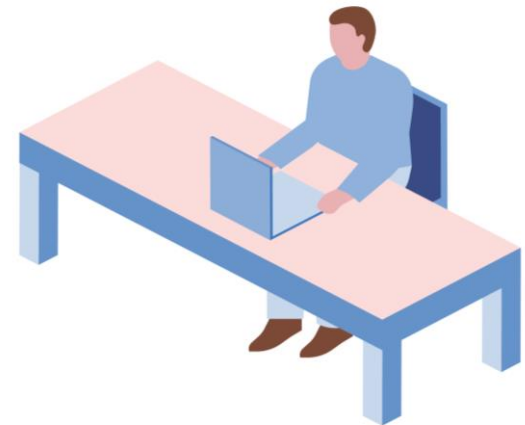
Kodin muutostyöt vammaisille

- Asunnon muutostöistä esim. oviaukkojen levennykset, luiskat ulko-ovelle tai kiinteästi asuntoon asennettavien apuvälineiden, esim. kattonostimien hankinta ja asennus kuuluu vammaispalvelulle ja niitä myönnetään vammaisille vammaispalvelun asiakkaille.
- Muutostöitä haetaan vammaispalveluhakemuksella, johon liitetään lääkärinlausunto (pyydettyessä apuvälineyksiköstä voidaan toimittaa suositus liitteeksi).

Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

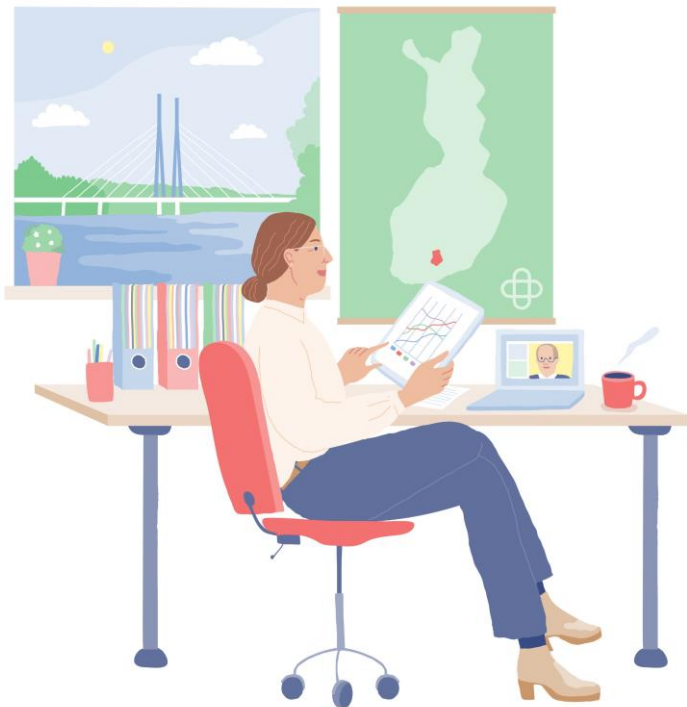
- Asumispalveluyksikön vastuulla on järjestää:
 - Henkilökunnan työergonomian helpottamiseksi tarvittavat apuvälineet
 - Aukkaiden asumisen ja päivittäisten toimintojen mahdollistamiseksi tarvittavat apuvälineet (nukkuminen, siirtyminen/siirtäminen, peseytyminen/peseminen, ulkoilu)
- Apuvälinekeskuksen vastuulla on järjestää apuvälinet asumispalveluyksikön asukkaalle, kun apuvälineasetuksen 1§ ja 2§ edellytykset täyttyvät:
 - Luovuttamisen edellytyksenä on sairaudesta, vammasta tai kehitysviiveestä johtuva yksilöllinen tarve ja apuvälineen käyttö tukee asiakkaan toimintakykyä ja suoriutumista päivittäisistä toiminnoista

Apuvälinepalveluiden “rajapintoja”

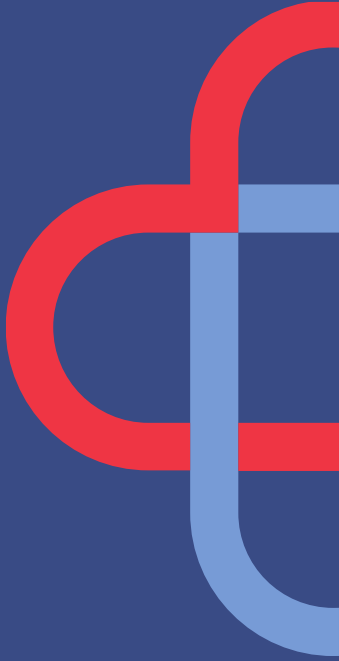
- Asiakkaan käyttäessä hoitopaikan valinnanvapautta on asiakas oikeutettu samoihin pth:n apuvälinepalveluihin kuin alueen omat asukkaat
- Kotihoidon ja –kuntoutuksen fysio- ja toimintaterapeutit arvioivat kotihoidon piirissä olevien sekä omaishoidettavien asiakkaiden apuvälinetarvetta. He myös sovittavat ja lainaavat niitä. Puhtaasti apuvälineisiin liittyvät asiat ohjataan apuvälinepalveluille.
- Ortoosien (esim. rannetuet, polvituet ym.) sekä pienapuvälineiden arviot keskitetty avokuntoutuksen fysio- ja toimintaterapeuteille
- Apuvälineitä hankitaan myös maksusitoumuksella tai palvelusetelillä esim. tukipohjalliset ja ortopediset jalkineet, yksilölliset ortoosit, kompressiotuotteet, peruukit, rintaproteesit ja raajaproteesit.

Toimintaohjeita ammattilaisille

- Tuet (selkä-, polvituet ym.): arvioidaan ja luovutusperusteiden täyttyessä lainataan ajanvarauksen kautta fysio-/toimintaterapian avovastaanotoilta. Huom. Tyräviä lainataan vain silloin, kun erikoislääkäri on arvioinut ettei tyrää pystytä leikkaamaan.
- Kompressiotuotteet: lääkäri laatii suosituksen. Siinä tulisi näkyä laskimosairauden vaikeusluokka sekä puristusluokka (luovutusperusteet) ja sukan pituus. Asiakas soittaa apuvälinekeskukseen ja asiakas laitetaan apuvälinekeskuksen Uudet pyynnöt -jonoon.
- Tukipohjalliset ja erityisjalkineet: Jos asiakas ei ennen ole niitä saanut maksusitoumuksella, niin hänet ohjataan varaamaan aika avokuntoutuksen fysioterapiaan alaraaja-arvioon. Uusintatapauksessa asiakkaan voi laittaa suoraan Uudet pyynnöt -jonoon.
- Peruukit ja rintaproteesit hankitaan palvelusetelillä, niiden uusinnat hoidetaan apuvälinekeskuksen kautta
- Sähkökäyttöisten pyörätuolien arviointi tehdään keskussairaalan apuvälinekeskuksessa, johon lääkäri tekee lähetteen. (P007)

**”Onnistunut apuvälinepalveluprosessi
edellyttää monen eri toimijan yhteistyötä
ja osaamista muun muassa toimintakyvyn
arvioinnista, apuvälineistä ja
apuvälinepalvelujärjestelmästä.”**

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden
luovutusperusteet, 2023

päijät sote

Hyvä elämä tehdään yhdessä

Kiitos!